

*Шуп'яна М. Ю.,**кандидат юридичних наук,**доцент кафедри кримінального права і кримінології**юридичного факультету**Львівського національного університету імені Івана Франка*

ОЗНАКИ КРИМІНАЛЬНО КАРАНОГО ДІЯННЯ: ДОКТРИНА ТА ПРАКТИКА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

Анотація. Стаття присвячена висвітленню практичної та доктринальної сутності поняття ознак кримінально протиправного діяння в Республіці Польща. Проаналізовано питання, пов'язані з доктринальною типізацією даних ознак, її практичним значенням. Зокрема, автором зазначається, якщо законодавець використовує в законі в описі діяння нечіткі ознаки, які не дають можливості визначити уніфіковані критерії оцінювання, то він наражається на закид порушення принципу достатньої визначеності діяння, закріпленого у статтях 42 і 2 Конституції Республіки Польща. Вимоги уніфікованого застосування права зумовлюють постулат використання законодавцем чітких ознак, тобто передусім описових і нормативних ознак, а оціночні ознаки використовуються лише тоді, коли існує можливість визначення уніфікованих критеріїв оцінювання. Це зумовлює вагомий роль формування коректної інтерпретації цих ознак як у судовій практиці (зокрема, у практиці Верховного Суду), так і в наукових роботах, які, щоправда, не є обов'язковими для практики, але чинять на неї вплив. Дані ознаки є єдиною встановленою законом, необхідною та достатньою підставою для кримінально-правової оцінки вчиненого діяння, а також за їхньою допомогою здійснюється криміналізація діянь. Автор акцентує увагу на тому, що всі передбачені законом ознаки мають бути відображені в описі діяння, яке інкримінується правопорушнику в обвинувальному акті. Також в описі діяння, що інкримінується в обвинувальному вирокі чи вирокі про зупинення провадження у справі, мають бути прописані всі передбачені законом ознаки, зокрема й ті, які стосуються суб'єктивної сторони. Це впливає з факту, що в пункті 2 § 1 статті 332 та в пункті 1 § 2 статті 413 Кримінально-процесуального кодексу Республіки Польща передбачено, що як у разі обвинувачення, так і у винесенні вирокі повинен бути наявний точний опис інкримінованого особи кримінально караного діяння. Отже, у процесі кримінального провадження наявність передбачених законом ознак певного виду кримінально караного діяння, у вчиненні якого особи висунуто обвинувачення, підлягає доведенню, а відсутність хоча б однієї із цих ознак не дозволяє констатувати факт учинення особою кримінально караного діяння. Отже, встановлений фактичний стан має відповідати опису кримінально караного діяння, який наведений у кримінальному законі. Лише за таких умов особи можна інкримінувати дане діяння.

Ключові слова: нормативні ознаки, об'єкт кримінально караного діяння, виконавчий об'єкт кримінально караного діяння, видовий об'єкт кримінально караного діяння, суб'єкт кримінально караного діяння.

Постановка проблеми. Важливим елементом у системі заходів боротьби зі злочинністю є правильна кваліфікація

кримінально караного діяння, тобто правильна кримінально-правова оцінка діяння особи шляхом встановлення його юридично значущих ознак, визначення кримінально-правової норми, що підлягає застосуванню, і встановлення відповідності ознак учиненого діяння конкретному складу кримінально караного діяння, передбаченого кримінальним законодавством, за відсутності фактів, що виключають кримінальну протиправність діяння. Як у науці кримінального права, так і в судово-слідчій практиці кваліфікація кримінально караного діяння є одним із важливих аспектів, оскільки правильна юридична оцінка вчиненого особою діяння є необхідною умовою дотримання принципу законності під час здійснення правосуддя у зв'язку із кримінальним провадженням. Неправильна кримінально-правова кваліфікація може мати своїм наслідком необгрунтоване засудження особи або ж її виправдання, чи застосування до винного кримінально-правових норм, які не містять усіх кримінально-правових ознак учиненого діяння. Оскільки результатом кримінально-правової кваліфікації є встановлення відповідності ознак фактично вчиненого діяння конкретному складу кримінально караного діяння, передбаченого кримінальним законодавством, то одним із важливих питань, які необхідно проаналізувати, є питання з'ясування сутності поняття ознак кримінально караного діяння, його елементів, типізації і значення для кваліфікації вчиненого. Практичне значення даного питання, період реформування українського кримінального законодавства, а також процеси євроінтеграції свідчать про його актуальність у руслі дослідження європейського досвіду, що є важливим аспектом якнайкращого вирішення даного питання у вітчизняному законодавстві.

Серед дослідників питання, пов'язаного з ознаками кримінально караного діяння в доктрині та практиці Республіки Польща, необхідно назвати таких учених, як: А. Золь, А. Марек, С. Ляховський, Т. Дукет-Нагорська, М. Мозгава, В. Врубель, М. Боярські й інші, які проаналізували та розвинули наявні наукові уявлення із цього питання. Однак, незважаючи на вказане, необхідно зазначити, що в сучасній юридичній літературі із кримінального права мають місце поки що початкові спроби дослідження питання, пов'язаного з європейським досвідом регулювання, змісту та класифікації ознак кримінально караного діяння.

Мета статті – зробити детальний аналіз чинного законодавства і юридичної літератури, а також здійснити подальше розроблення питання, пов'язаного з питанням сутності ознак кримінально караного діяння в доктрині та практиці Республіки Польща.

Вклад основного матеріалу дослідження. Ознаки кримінально караного діяння – передбачена законом сукупність характерних ознак, за допомогою яких сформульовано загальне поняття кримінально караного діяння. За допомогою виокремлення в законі суттєвих, повторюваних ознак кримінально караного діяння відбувається їх поділ на певні види («типізація»). Таким чином окремі комплекси ознак утворюють види кримінально караного діяння, які отримують різні назви, наприклад, крадіжка (ст. 278 Кримінального кодексу Республіки Польща (далі – КК РП)), зґвалтування (ст. 197 КК РП), скупка краденого (ст. 291 КК РП) [1, с. 857]. У процесі кримінального провадження наявність передбачених законом ознак певного кримінально караного діяння, у вчиненні якого особі висунуто обвинувачення, підлягає доведенню, а відсутність хоча б однієї із цих ознак не дозволяє констатувати факт учинення особою кримінально караного діяння. Отже, встановлений фактичний стан має відповідати опису кримінально караного діяння, який наведений у кримінальному законі. Лише за таких умов особі можна інкримінувати дане діяння.

З огляду на спосіб вираження в тексті закону ознак кримінально караного діяння виділяють такі ознаки: номінативні, описові, оціночні і нормативні. Цей поділ безпосередньо пов'язаний із поділом диспозиції норми кримінального закону, оскільки диспозиція за своєю суттю визначає ознаки кримінально караного діяння. Ознаки кримінально караного діяння містяться в диспозиції Особливої частини Кримінального кодексу (або в окремому законі) та в тих нормах Загальної частини, які «доповнюють» диспозицію шляхом визначення ознак суб'єкта кримінально караного діяння, форм суб'єктивної сторони чи форм учинення діяння (наприклад, для визначення ознак спроби вбивства вимагається врахування не лише ст. 148 § 1, а також ст. 13, і ст. ст. 8, 9 § 1 КК РП). Описові ознаки забезпечують опис забороненої поведінки, а оціночні ознаки використовують поняття, інтерпретація яких деякою мірою залежить від суб'єкта, що застосовує право. *Приклад:* описові ознаки – ст. 278 § 1 КК РП: «той, хто забирає з метою привласнення чужо рухому річ»; оціночні ознаки – ст. 212 § 1 КК РП: той, хто «обмовляє іншу особу», ст. 208 КК РП: той, хто «споює малолітнього», ст. 207 § 1 КК РП: той, хто «здійснює фізичні чи психічні знущання». Натомість для *нормативних ознак* характерне використання правових понять, що означає, що за їхньою допомогою однозначно формулюються ознаки кримінально караного діяння. *Приклад:* державний службовець, який перевищує «повноваження» чи не виконує «обов'язок», – ст. 231 § 1 КК РП; отримання шляхом обману «банківської позики», «кредиту», «дотації», «субвенції» чи «державного замовлення» – ст. 297 § 1 КК РП [2, с. 128]. Вимоги уніфікованого застосування права зумовлюють постулат використання законодавцем чітких ознак, тобто передусім описових і нормативних ознак, а оціночні ознаки використовуються лише тоді, коли є можливість визначення уніфікованих критеріїв їх визначення. Це зумовлює вагомий роль формування коректної інтерпретації цих ознак як у судовій практиці (зокрема, у практиці Верховного Суду), так і в наукових працях, які, щоправда, не є обов'язковими для практики, але впливають на неї [3, с. 227]. Якщо законодавець використовує в законі, в описі діяння нечіткі ознаки, які не дозволяють визначити уніфіковані критерії їх визначення,

то він наражається на закид порушення принципу достатньої визначеності діяння – ст. ст. 42 та 2 Конституції Республіки Польща [4]. Передбачені законом ознаки кримінально караного діяння залежно від того, до якого елемента складу кримінального правопорушення вони відносяться, поділяються на ознаки, що стосуються: суб'єкта кримінально караного діяння, об'єкта кримінально караного діяння, об'єктивної сторони і суб'єктивної сторони.

Ознаки, що стосуються суб'єкта кримінально караного діяння, дають відповідь на питання, хто може вчинити це кримінально каране діяння. Суб'єкт кримінально караного діяння не є тотожним із потерпілим, який є суб'єктом, благо якого було безпосередньо порушене внаслідок учинення кримінально караного діяння чи для нього було створено загрозу (ст. 49 § 1 КПК). Водночас необхідно наголосити, що потерпілий належить до ознак об'єктивної сторони, а не суб'єкта кримінально караного діяння [5, с. 537].

Об'єктом кримінально караного діяння є правове благо, яке законодавець ставить під охорону, криміналізує те чи інше діяння.

Кожне кримінально каране діяння спрямоване проти певного блага (життя, здоров'я, права власності, громадська безпека, діяльність державних органів тощо), отже – проти суспільних відносин, які захищає кримінальне право. Сукупність цих відносин (благ) формує поняття загального об'єкта кримінально-правового захисту. Якщо з погляду функцій кримінального права ми говоримо про об'єкт кримінально-правового захисту, то з погляду змісту кримінально караного діяння – про об'єкт кримінально караного діяння. Необхідно зазначити, що кожне кримінально каране діяння, будучи спрямованим проти певного блага, яке охороняється законом, є посяганням як на це благо, так і на суспільні відносини, які захищаються правом. Отже, поняття об'єкта кримінально караного діяння має ніби дві сторони – з боку функції кримінального права це об'єкт захисту, а з боку змісту кримінально караного діяння – об'єкт кримінально караного діяння [6, с. 167].

У кримінальному праві існують кримінально карані діяння з подібним чи наближеним за видом об'єктом захисту (об'єкт кримінально караного діяння), а конкретне діяння спрямоване проти індивідуально визначеного блага, яке захищається правом. Тому в науці польського кримінального права виокремлюють також видовий об'єкт захисту (видовий об'єкт кримінально караного діяння), який є синтезом норм, що захищають аналогічні з видового погляду блага (гомогенні блага). Натомість індивідуальним об'єктом захисту (кримінально караного діяння) є те благо, на яке скеровано конкретне кримінально каране діяння і яке є об'єктом захисту певної кримінально-правової норми. Індивідуальні об'єкти захисту (індивідуальні об'єкти кримінально караного діяння) зазвичай містяться в рамках спільного для них видового об'єкта [1, с. 859]. *Приклад:* індивідуальним об'єктом захисту (кримінально караного діяння) у ст. 189 КК РП є фізична свобода людини в сенсі свободи пересування; індивідуальним об'єктом захисту (замаху) у ст. 190 КК РП є свобода людини від погроз (кримінально караного діяння); індивідуальним об'єктом захисту (кримінально караного діяння) у ст. 191 КК РП є свобода людини від примусу до певної поведінки. Усі ці типи кримінально караного діяння мають свої індивідуальні об'єкти захисту (кримінально караного діяння), але їх усіх об'єднує спільний видовий об'єкт,

яким є свобода людини [7]. Дещо інакше це виглядає щодо діяння, яке передбачене в § 1 ст. 228 КК РП. Ця стаття міститься в розд. XXIX Кримінального кодексу, який захищає належний порядок функціонування державних установ і органів територіального самоврядування. Визначення особи, що виконує публічні функції, яке міститься в § 19 ст. 115 КК РП, виходить за рамки діяльності таких установ. Це дає можливість зробити висновок, що індивідуальний об'єкт захисту § 1 ст. 228 КК РП виходить за межі видового об'єкта захисту. Часом видовий та індивідуальний об'єкти захисту (кримінально караного діяння) пересікаються, наприклад, життя людини як видовий та індивідуальний об'єкт кримінально караних діянь, передбачених у ст. ст. 148–151 розд. XIX КК РП [8, с. 132]. Законодавець групує в розділах Кримінального кодексу окремі види кримінально караних діянь, і відповідно до спільного (наприклад, розд. XXIII «Кримінально карані діяння проти свободи»), а часом лише наближеного видового об'єкта (наприклад, розд. XXVI «Кримінально карані діяння проти сім'ї і піклування»; розд. XXV «Кримінально карані діяння проти сексуальної свободи і моралі»). Тут вирішальними є принципи законотворчої техніки, а також те, що деякі види кримінально караних діянь можуть мати не один, а кілька предметів захисту (предметів кримінально караного діяння). У такому разі ми говоримо про ближчий і дальший об'єкти захисту (кримінально караного діяння). Критерієм для диференціації є те, на який предмет передусім спрямовано кримінально карані діяння, а не оцінка його важливості [9, с. 87]. Тому, як зазначають Є. Ляховський і А. Марек, з огляду на наведені визначення, наявний у літературі поділ на «основний» і «додатковий» об'єкти захисту (кримінально караного діяння) є невдалим. *Приклад:* ближчим об'єктом кримінально караного діяння розбою (ст. 280 КК РП) є влада над річчю (власність), дальшим – недоторканість, свобода індивіда. Насправді, у цьому разі блага, які охоплює дальший об'єкт захисту (кримінально караного діяння), є, на наш погляд, більш цінними, однак метою дій правопорушника є захоплення речей, а застосування ним насильства проти особи, погроза застосування насильства або доведення людини до стану беззахисності чи непритомності є засобами для досягнення цієї мети. Тому законодавець розмістив розбій у розд. XXXV, що стосується кримінально караних діянь проти майна. Це становить вказівку щодо ближчого об'єкта захисту (кримінально караного діяння), отже, спрощує правову кваліфікацію кримінально караного діяння [2, с. 130]. Від об'єкта захисту (кримінально караного діяння) необхідно відрізнити виконавчий об'єкт (в українському праві найближчим відповідником цього терміна є «предмет кримінально караного діяння» – *М. Ш.*), яким є об'єкт, на який спрямовано поведінку правопорушника. *Приклад:* річ, яка є об'єктом захоплення, тіло людини, на яке спрямовано замах, а також психіка людини (кримінально карані погроза – ст. 190 КК РП), її безпека (ст. 160 КК РП) тощо. Виконавчий об'єкт має матеріальний, а не нормативний характер (як об'єкт кримінально караного діяння), тому він належить до ознак об'єктивної сторони кримінально караного діяння [10, с. 357]. Визначення видового й індивідуального об'єкта захисту (кримінально караного діяння) має велике значення не лише для систематизації кримінально караних діянь, їх коректної правової кваліфікації, з огляду на правові наслідки, а й для встановлення їхньої подібності. Відповідно до § 3 ст. 115 КК РП, як подібні

кримінально карані діяння визначаються кримінально карані діяння, спрямовані проти такого ж за видом блага, що захищається правом, а також скоєні із застосуванням насильства або погрози його застосування, або з метою отримання матеріальної вигоди [3, с. 185]. Вирішальними для констатації подібності кримінально караних діянь є три незалежні критерії: 1) видова ідентичність дій, наприклад, кримінально карані діяння проти життя, здоров'я, майна, свободи тощо (факт розміщення в одному розділі Кримінального кодексу певних видів кримінально караних діянь ще не свідчить про їхню схожість, наприклад, убивство (§ 1 ст. 148 КК РП) не є ідентичним за видом із завданням шкоди здоров'ю (§ 1 ст. 157 КК РП); ці кримінально карані діяння будуть подібними, якщо їх буде скоєно із застосуванням насильства); 2) спосіб скоєння, що полягає в застосуванні фізичного насильства або погрози його застосування (навіть якщо вони скеровані проти різних благ, наприклад, зґвалтування і розбій – ст. ст. 197 і 280 КК РП); застосування насильства чи погроза його застосування не мусить входити до передбачених законом ознак кримінально караного діяння, для яких встановлюється подібність; 3) діяння з метою отримання вигоди, незалежно від блага, що захищається, і способу дії (наприклад, шахрайство і хабарництво – ст. ст. 286 і 228 КК РП); діяння із цією метою також не мусить входити до передбачених законом ознак кримінально караного діяння; важливо лише встановити, що правопорушник діяв із такою метою [2, с. 132–133]. Скоєння подібних кримінально караних діянь є основним критерієм спеціального рецидиву, для якого в законі передбачені спеціальні правові наслідки (ст. 64 КК РП). Скоєння нового умисного кримінально караного діяння, подібного до попереднього, становить також підставу для скасування умовного покарання (якщо наявні інші підстави, передбачені в § 1 ст. 75 КК РП) [9, с. 283].

Ознаки об'єктивної сторони кримінально караного діяння характеризують зовнішню поведінку правопорушника (дію чи бездіяльність), а також наслідок цієї поведінки, зв'язок між поведінкою і наслідком (причинний зв'язок). До спеціальних ознак об'єктивної сторони можуть також належати спосіб і обставини вчинення діяння. *Приклад:* така ознака, як спосіб діяння (наприклад, такий спосіб, як «насильство», «погроза» чи «обман») є ознакою такого кримінально караного діяння, як зґвалтування (§ 1 ст. 197 КК РП). Це означає, якщо хтось вступить з іншою особою у статеві зносини, не використовуючи наведений вище спосіб, то він і не скоїть цього кримінально караного діяння. Таким самим чином трактуються, наприклад, ознака «злісності» під час ухиляння від сплати аліментів (§ 1 ст. 209 КК РП), «уведення в оману» чи «використання помилки» у разі шахрайства (§ 1 ст. 286 КК РП) чи використання таких засобів, як зброя чи інший небезпечний інструмент (ст. 159 і § 2 ст. 280 КК РП) [1, с. 328]. Необхідно наголосити, що коли особливо ганебний спосіб діяння правопорушника становить ознаку кримінально караного діяння (наприклад, злісність, злоба, насильство), то ця ганебність не є обтяжуючою обставиною під час призначення покарання (див.: ст. 53 КК РП), а лише умовою наявності кримінально караного діяння. Адже цю ознаку вже враховано в санкції статті, яка передбачає відповідальність за вчинення такого діяння [9, с. 237]. До спеціальних ознак можуть також належати час і місце скоєння кримінально караного діяння. *Приклад:* у § 1 ст. 222 і § 1 ст. 226 КК РП встановлено кримінальну

відповідальність за порушення недоторканості й образу службової особи «під час» і (або) «у зв'язку» з виконанням службових обов'язків. Місце вчинення кримінально караного діяння може бути чітко вказане або, найчастіше, стосується публічності вчинення дії. «Публічність» не завжди означає, що дія вчиняється в публічному місці. Суть «публічності» полягає в тому, що її може побачити наперед не визначена кількість осіб. Найчастіше це публічне місце (наприклад, вулиця, парк, ресторан), але також може йтися про використання засобів масової інформації (наприклад, публікація, радіопередача) з метою доступу до неї конкретно не визначеної кількості осіб. Ознака публічності дії наявна в конструкції багатьох видів кримінально каранних діянь. *Приклад*: публічна демонстрація даних, що можуть спростити скоєння кримінально караного діяння терористичного характеру (ст. 255а КК РП), публічна зневага у зв'язку з національною чи релігійною приналежністю (ст. 257 КК РП), публічний заклик до скоєння правопорушення чи податкового кримінально караного діяння (§ 1 ст. 255 КК РП) [2, с. 135].

Ознакою суб'єктивної сторони кримінально караного діяння є умисел, наявність якого необхідно встановити, щоб можна було притягнути правопорушника до кримінальної відповідальності за вчинене кримінально каране діяння. Окрім цього, до змісту суб'єктивної сторони належать також інші психічні переживання, які супроводжують правопорушника, передбачені законом (наприклад, мотив чи мета). Ознаки суб'єктивної сторони варто відрізнити від вини, яку можна інкримінувати тоді, коли доведено реалізацію правопорушником передбачених законом ознак, зокрема й ознак суб'єктивного характеру. *Приклад*: у § 1 ст. 286 КК РП до ознак суб'єктивної сторони належать дія з метою отримання матеріальної вигоди, що означає необхідність інкримінування правопорушнику умислу у виді прямого умислу (§ 1 ст. 9 КК РП), а також мети. У свою чергу, п. 3 § 2 ст. 148 КК РП до обставин, що кваліфікують вбивство, зараховує мотивацію, що заслуговує на особливий осуд. Натомість норма § 4 ст. 148 КК РП до пом'якшуючих ознак відносить сильне душевне хвилювання [10, с. 587]. Усі передбачені законом ознаки мають бути відображені в описі діяння, яке інкримінується правопорушнику в обвинувальному акті. Також в описі діяння, що інкримінується в обвинувальному вирокі чи вирокі про зупинення провадження у справі, мають бути прописані всі передбачені законом ознаки, зокрема й ті, які стосуються суб'єктивної сторони. Це впливає з факту, що як у п. 2 § 1 ст. 332, так і в п. 1 § 2 ст. 413 Кримінально-процесуального кодексу Республіки Польща передбачено, що як у разі обвинувачення, так і під час винесення вирокі повинен бути наявний точний опис інкримінованого особи кримінально караного діяння [11].

Висновки. Отже, нормативною, законодавчою підставою для кримінально-правової оцінки фактично вчиненого діяння є наявність ознак кримінально караного діяння. Дані ознаки є також і науковим фундаментом поглибленого аналізу кожного з елементів складу кримінально караного діяння, а також є методологічною передумовою раціонального вивчення та засвоєння сутності конкретних складів кримінально каранних діянь та їхніх елементів. У правотворчості у сфері кримінального права дані ознаки становлять один з елементів формулювання кримінально-правових норм, їх удосконалення. Під час застосування кримінального закону у слідчо-судовій практиці

ці ознаки також відіграють важливу роль, оскільки є теоретичною передумовою для з'ясування змісту конкретних складів кримінально каранних діянь, їхніх елементів та ознак, а також вони встановлюють межі розслідування кримінальної справи. Водночас вони є єдиною, законною, необхідною та достатньою підставою для кримінально-правової оцінки вчиненого діяння. Щодо практичного значення ознак кримінально караного діяння, то з аналізу наведеного бачимо, що вони дають можливість відмежувати кримінально каране діяння від інших правопорушень та одне кримінально каране діяння від іншого, а також за їхньою допомогою здійснюється криміналізація діянь. Підсумовуючи наведене, необхідно наголосити, що врахування досвіду Республіки Польща повинно бути одним із важливих аспектів реформування українського кримінального закону загалом і питань, пов'язаних з ознаками кримінально караного діяння, зокрема.

Література:

1. System Prawa Karnego. Nauka o przestępstwie. Zasady odpowiedzialności. Warszawa, 2017. T. 3. 1220 s.
2. Lachowski J., Marek A. Prawo karne. Zarys problematyki. Warszawa. 2016. 380 s.
3. Zoll A., Włodzimierz W. Polskie prawo karne Część ogólna. Kraków, 2013. 608 s.
1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. *Sejm Rzeczypospolitej Polski*. URL: <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm> (дата звернення: 02.02.2021).
5. Kardas P. Teoretyczne podstawy odpowiedzialności karnej za przestępne współdziałanie. Kraków, 2001. 987 s.
6. Pohl Ł. Prawo karne. Wykład części szczególnej. Warszawa, 2015. 488 s.
7. Kodeks karny Rzeczypospolitej Polski z dnia 6 czerwca 1997 r. *Sejm Rzeczypospolitej Polski*. URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970880553/U/D19970553Lj.pdf> (дата звернення: 02.02.2021).
8. Kodeks karny. Komentarz / redactor Marek Mozgawa. Wydanie 8. Warszawa, 2017. 1049 s.
9. Prawo karne. Część ogólna, szczególna i wojskowa / redactor Teresa Dukiet-Nagórska. Warszawa, 2010. 464 s.
10. Prawo karne materialne. Część ogólna i szczególna / redactor Marek Bojarski. Wydanie 7. Warszawa, 2017. 812 s.
11. Kodeks postępowania karnego z dnia 6 czerwca 1997 r. *Sejm Rzeczypospolitej Polski*. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970890555/U/D19970555Lj.pdf> (дата звернення: 02.02.2021).

Shupyana M. Signs of criminal punished action: doctrine and practice of the Republic of Poland

Summary. Article is devoted practical and doctrinal essence of the concept of signs of criminal punished action in the Republic of Poland. Analyzed issues related with doctrinal typification of these features and its practical significance. In particular, the author notes that if the legislator uses vague features in the law when describing an act, which do not allow to determine the unified evaluation criteria, it is exposed to the accusation of violation of the principle of sufficient certainty of the act – Art. 42 and Art. 2 of the Constitution of the Republic of Poland. The requirements of the unified application of the law determine the postulate of the legislator's use of clear features, i.e. primarily descriptive and normative features, and evaluation features are used only when there is a possibility to define uniform evaluation criteria. This determines the important role of forming a correct

interpretation of these features as in judicial practice (in particular, the practice of the Supreme Court), and in scientific works, which, although not mandatory for practice, have an impact on it. These features are the only, legal, necessary and sufficient basis for criminal assessment of the act, and also with their help criminalization of actions is carried out. The author emphasizes that the all the signs provided by law must be reflected in the description of the act, which is incriminated to the offender in the indictment. Also in the description of the act incriminated in the conviction or sentence of suspension of proceedings in the case, all

statutory features must be prescribed, including those relating to the subjective side. This follows from the fact that in paragraph 2 § 1 of Art. 332, and in item 1 § 2 of Art. 413 of the Code of Criminal Procedure of the Republic of Poland stipulates that both when prosecuting and when passing sentence, there must be an accurate description of the criminal act incriminated to the person.

Key words: normative features, object of criminally punishable act, executive object of criminally punishable act, specific object of criminally punishable act, subject of criminally punishable act.